

Streszczenie pracy

Romantyczne źródła prawa wojny

Niniejsza praca stanowi próbę przedstawienia zagadnienia dotyczącego romantycznych źródeł prawa wojny. Z tego, więc powodu, że jest to kwestia badawczo bardzo rozległa, moją pracę należy więc traktować jedynie jako wstępną fazę badań poruszonego przeze mnie zagadnienia. W związku z tym w treści swojej pracy pragnąłem przede wszystkim wyjaśnić, co rozumiem przez samo pojęcie romantyzmu filozoficznego, który próbowałem przedstawić wykorzystując kategorie paradygmatu naukowego. Pierwszy rozdział pracy stanowi więc przedstawienie koncepcji paradygmatu i jego znaczenia w obszarze filozofii nauki, co usiłowałem uczynić wykorzystując rozumienie pojęcia paradygmatu opracowanego przede wszystkim (choć nie tylko) przez Thomasa Kuhna. Z kolei treść rozdziału drugiego stanowi zastosowanie powyższej kategorii metodologicznej w odniesieniu do romantycznego wymiaru prawa wojny. W treści więc rozdziału drugiego dokonałem zdefiniowania samego pojęcia „romantyzmu” w celu wykazania jego wymiaru paradygmatycznego. W treści rozdziału trzeciego zawarłem zaś przedstawienie sposobu kształtowania się paradygmatu romantycznego w prawie wojny. Teza, jaką przedstawiłem jest następująca: w filozofii prawa wojny, można doszukać się wymiaru paradygmatu romantycznego, w którym kluczową rolę odgrywają wzorce i modele osadzone w tradycji militarnej Zachodu, bazującego na zwyczajach prawnych ukształtowanych w czasach europejskiego średniowiecza chrześcijańskiego. Przedmiotem rozważań w rozdziale czwartym jest przedstawienie samego rozumienia filozofii prawa wojennego, roli zwyczaju jako źródła prawa w prawie wojny i jego romantycznego wymiaru oraz poruszenie zagadnienia tzw. wojny sprawiedliwej które było przedmiotem refleksji filozoficznej na przestrzeni wieków. Ponadto w mojej ocenie prawo wojenne, które przez stulecia było prawem zwyczajowym powstającym w sposób spontaniczny w oparciu o kulturę, zasady i tradycje bazowało na wspólnocie cywilizacyjnej, która wykształciła prawo międzynarodowe, które zaś można nazwać za Carlem Schmittem *ius publicum Europaeum*. W treści rozdziału piątego zostanie przedstawione zagadnienia znaczenia przymusu i mesjanizmu które są jednymi z ważniejszych wyznaczników

filozofii romantycznej oddziaływujących na praktykę państw w dobie pozytywizmu prawniczego jak i nawet w czasach nam obecnych w których (pomimo licznych zapewnień polityków) prawa wciąż dochodzi się podobnie jak w erze kolonialnej tj. przy pomocy siły zbrojnej. Najważniejszą bowiem częścią składową prawa międzynarodowego i być może najbardziej charakterystyczną jego częścią jest właśnie *ius belli*, w którym najpełniej wyrażała się suwerenność państwowa. W swojej pracy pragnę również mocno zaakcentować tę trudną korelację pomiędzy demokracją a nacjonalizmem które zrodziły się jako efekty nastania świadomości narodowej w czasach romantyzmu jak i postępu modernizacyjnego epoki rewolucji przemysłowej, co skutkowało narodzinami nowoczesnych państw narodowych oraz masowych armii. Powyższe zaś miało swoje bezpośrednie przełożenie na proces kodyfikacji prawa wojennego jaki rozpoczął się w drugiej połowie XIX stulecia. Dominująca ówczesnie filozofia pozytywizmu prawniczego pragnęła bowiem w rodzących się konwencjach międzynarodowych zachować dotychczasowe wartości moralne jakie wynikały z dawnego *ius publicum Europaeum*. W związku z tym w obowiązujących instytucjach prawa wojennego wciąż można odnaleźć relikty realizujące paradygmat romantyczny, co jest przedmiotem refleksji przedstawionych w rozdziale szóstym pracy, gdzie zostały poruszone zagadnienia dotyczące kapitulacji (rozumianej jako rodzaju szlachetnej umowy), jeńca wojennego (którego romantyczny wymiar wynika w mojej ocenie z politycznego i niekryminalnego charakteru uwięzienia) oraz narodzin partyzantki i zorganizowanego ruchu oporu. W tej części pracy w dużej mierze bazuje na pracy Carla Schmitta „*Teoria partyzanta*”. W powyższej pracy Carl Schmitt przedstawił kompleksowo narodziny pojęcia „małej wojny” (*guerrilla*), która była swoistym *novum* czasów romantyzmu, nie tyle w zakresie strategii czy taktyki prowadzenia walki, lecz politycznych i prawnych jej skutków. Schmitt przedstawił również następującą z wolna, lecz konsekwentnie zmiany postrzegania partyzantki po drugiej wojnie światowej, co skutkowało jej warunkowym zalegalizowaniem przez międzynarodowe prawo konfliktów zbrojnych. W treści mojego ostatniego rozdziału zwracam więc uwagę na romantyczny wymiar partyzantki. Powstanie zjawiska partyzantki miało bowiem swoje preludium w dobie romantyzmu, w dobie wzrostu świadomości narodowej a jednocześnie odwoływania się do dawnych tradycji kulturowych, to właśnie w tej dobie nowoczesne armie musiały tak naprawdę pierwszy raz zderzyć się z nieznanym im zjawiskiem partyzantki (co miało miejsce podczas inwazji wojsk napoleońskich na Hiszpanię). W

treści swojej pracy przedstawiam znaczenie powyższego zjawiska, które skutkowało ostatecznie na skutek tryumfu romantycznej narracji, przyznaniem partyzantowi, jako członkowi zorganizowanego ruchu oporu ochrony sankcjonowanej przez przepisy prawa humanitarnego, o czym stanowią zapisy konwencji genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych oraz Protokołu I – Protokołu dodatkowego do Konwencji Genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 r. dotyczący ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych i Protokołu II – Protokołu dodatkowego do Konwencji Genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 r. dotyczący ochrony ofiar niemiędzynarodowych konfliktów zbrojnych.

Reasumując, powyższa praca stanowi próbę przedstawiania wpływu filozoficznej narracji romantycznej na kształtowanie się źródeł prawa wojny.

09.09.2024r. Wojciech Rojtycki